

ฎีกาตัดสินเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3307/2567

นาง ณ.
สำนักงานประกันสังคมโจทก์
จำเลย

พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 52

พ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ.2533 มาตรา 33, 39, 56 วรรคหนึ่ง, 56 วรรคสอง, 76, 77 วรรคสอง, 77 ทวิ วรรคหนึ่ง, 77 ตรี วรรคหนึ่ง

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ พ.ศ. 2550 มาตรา ข้อ 2 วรรคหนึ่งและวรรคสอง, ข้อ 3 วรรคหนึ่ง

พ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 76 บัญญัติว่า "ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพต่อเมื่อผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน ไม่ว่าจะระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบเดือนจะติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม" และมาตรา 77 ทวิ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในกรณีที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน ให้มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพตั้งแต่วันที่อายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ เว้นแต่เมื่อมีอายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์และความเป็นผู้ประกันตนยังไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา 38 หรือมาตรา 41 ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับตั้งแต่เดือนถัดจากเดือนที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง" จึงเห็นได้ว่า ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพต่อเมื่อผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน ไม่ว่าจะระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบเดือนจะติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม มีอายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ และต้องสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน โจทก์มีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 20 กันยายน 2551 จ่ายเงินสมทบเพื่อประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพมาจนถึงวันสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2556 รวม 181 เดือน ติดต่อกัน และโจทก์สิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2556 อันเป็นเหตุให้ความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 สิ้นสุดลงตามมาตรา 38 (2) โจทก์จึงมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพตั้งแต่วันที่เดือนมกราคม 2557 อันเป็นเดือนถัดจากเดือนที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงตามมาตรา 76 และมาตรา 77 ทวิ วรรคหนึ่ง

การที่โจทก์จะมีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพจะต้องได้รับความด้วยว่าโจทก์ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนแสดงความประสงค์ขอรับประโยชน์ทดแทนนั้นตามสิทธิของโจทก์ตาม พ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 56 โดยมาตรา 56 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ผู้ประกันตนหรือบุคคลอื่นใดเห็นว่าตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 54 และประสงค์จะขอรับประโยชน์ทดแทนนั้น ให้ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนต่อสำนักงานตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนด ภายในสองปีนับแต่วันที่มิสิทธิ ..." และวรรคสอง บัญญัติว่า "ในกรณียื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนเกินระยะเวลาที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง ผู้ยื่นคำขอต้องแสดงเหตุผลและความจำเป็นที่ไม่อาจยื่นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวต่อเลขาธิการ หากเลขาธิการเห็นว่ามิใช่เหตุผลและความจำเป็นเพียงพอให้รับคำขอนั้นไว้พิจารณา" คดีนี้แม้โจทก์ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนเกินระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 56 วรรคหนึ่ง และไม่ได้แสดงเหตุผลและความจำเป็นที่ไม่อาจยื่นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวต่อเลขาธิการสำนักงานประกันสังคมตามมาตรา 56 วรรคสอง แต่เมื่อพิจารณาพฤติการณ์ของโจทก์ที่ไปติดต่อขอรับเงินบำนาญชราภาพแล้ว แต่ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ให้ส่งเงินสมทบต่อไปก่อน โจทก์จึงไม่ได้ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนในกรณีเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ทั้งที่ตนมีสิทธิได้รับแล้ว แต่แสดงความจำนงกลับเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2557 ภายหลังโจทก์มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ประมาณ 2 เดือน แล้วส่งเงินสมทบในกรณีเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ต่อไปจนถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 รวม 60 เดือน จึงลาออกจากความเป็นผู้ประกันตน และยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพต่อสำนักงานประกันสังคมจังหวัดนนทบุรี เป็นพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าโจทก์ประสงค์ที่จะได้รับเงินบำนาญชราภาพในกรณีเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และประสงค์จะเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ต่อไปเพื่อให้ได้รับเงินบำนาญชราภาพเพิ่มอีกร้อยละหนึ่งจุดห้าต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบครบทุกสิบสอง

เดือนตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ พ.ศ. 2550 ข้อ 3 วรรคหนึ่ง ซึ่งนับว่ามีเหตุผลและความจำเป็นที่ทำให้โจทก์ไม่ได้ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนภายในกำหนดเวลาและเงื่อนไขตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง และไม่ได้ยื่นคำขอเพื่อแสดงเหตุผลและความจำเป็นต่อเลขาธิการสำนักงานประกันสังคมตามมาตรา 56 วรรคสอง เมื่อโจทก์ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562 ต่อสำนักงานประกันสังคมจังหวัดนนทบุรี แล้ว จึงต้องถือว่าโจทก์ได้ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพอันเนื่องมาจากความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 สิ้นสุดลง จำเลยจึงต้องจ่ายเงินบำนาญชราภาพให้แก่โจทก์ตั้งแต่เดือนมกราคม 2557 ซึ่งเป็นเดือนถัดจากเดือนที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง ตามมาตรา 77 ทวิ วรรคหนึ่ง ในอัตราเดือนละ 2,644.40 บาท เป็นต้นไป ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่โจทก์มีสิทธิได้รับโดยคำนวณจากค่าจ้างเฉลี่ยหกสิบเดือนสุดท้ายของโจทก์ก่อนความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 สิ้นสุดลง แต่เมื่อได้ความว่าในเดือนมีนาคม 2557 โจทก์กลับเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ย่อมเป็นเหตุให้สิ้นสุดเงื่อนไขการได้รับเงินบำนาญชราภาพที่จะได้รับต่อไป จำเลยจึงต้องงดการจ่ายเงินบำนาญชราภาพให้แก่โจทก์ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2557 เป็นต้นไปถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 อันเป็นวันที่โจทก์ลาออกจากความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และทำให้ความเป็นผู้ประกันตนของโจทก์สิ้นสุดลงอีกครั้งตามมาตรา 77 ทรี วรรคหนึ่ง

โจทก์ส่งเงินสมทบในกรณีเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2557 จนถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 รวมเป็นเวลา 60 เดือน จำเลยจึงต้องจ่ายเงินเพิ่มอีกร้อยละหนึ่งจุดห้าของค่าจ้างที่ใช้ในการคำนวณเงินบำนาญชราภาพเดิมก่อนกลับเข้าเป็นผู้ประกันตนต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบครบทุกสิบสองเดือนในช่วงระยะเวลาที่กลับเข้าเป็นผู้ประกันตนในครั้งหลัง ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ พ.ศ. 2550 ข้อ 3 วรรคหนึ่ง คิดเป็นเงินเพิ่มเดือนละ 991.65 บาท รวมเป็นเงินบำนาญชราภาพที่จำเลยต้องจ่ายให้แก่โจทก์ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2562 เป็นต้นไป เดือนละ 3,636.05 บาท

แม้ตามคำขอท้ายคำฟ้องของโจทก์จะระบุว่าขอรับเงินบำนาญชราภาพตั้งแต่เดือนมกราคม 2557 ในอัตราเดือนละ 2,644.50 บาท เพียงเท่านั้นก็ตาม แต่ศาลฎีกาเห็นสมควรเพื่อความความเป็นธรรม โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 จึงกำหนดให้โจทก์ได้รับเงินบำนาญชราภาพตามสิทธิที่เพิ่มขึ้น

โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์ที่ 255/2563 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2563 และให้จำเลยจ่ายเงินบำนาญชราภาพ 2,644.40 บาท ต่อเดือน นับแต่วันที่ 1 มกราคม 2557 เป็นต้นไปแก่โจทก์

จำเลยให้การขอให้ยกฟ้อง

ศาลแรงงานภาค 1 พิพากษาให้เพิกถอนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์ที่ 255/2563 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2563 กับให้จำเลยจ่ายเงินบำนาญชราภาพให้แก่โจทก์จำนวน 2,644.40 บาท ต่อเดือน นับแต่เดือนมกราคม 2557 เป็นต้นไป

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์คดีชั้นฎีกาพิเศษแผนกคดีแรงงานพิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำเลยจ่ายเงินบำนาญชราภาพประจำเดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์ 2557 เดือนละ 2,644.40 บาท และจ่ายเงินบำนาญชราภาพตั้งแต่เดือนมีนาคม 2562 เป็นต้นไป เดือนละ 3,636.05 บาท แก่โจทก์ นอกจากนี้แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลแรงงานภาค 1

จำเลยฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา

ศาลฎีกาแผนกคดีแรงงานวินิจฉัยว่า ศาลแรงงานภาค 1 ฟังข้อเท็จจริงและข้อเท็จจริงยุติในชั้นพิจารณาของศาลแรงงานภาค 1 ว่า โจทก์เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท ช. (โรงแรม อ.) และเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 โดยจ่ายเงินสมทบเพื่อประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพมาจนถึงวันสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างเมื่อวันที่

ที่ 21 ธันวาคม 2556 รวม 181 เดือน และโจทก์มีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 20 กันยายน 2551 ค่าจ้างเฉลี่ยหกสิบเดือนสุดท้ายของโจทก์ก่อนความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 สิ้นสุดลง คือ เดือนละ 13,222 บาท โจทก์ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สำนักงานประกันสังคมจังหวัดนนทบุรีในขณะที่โจทก์สิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างว่า ขณะนั้นโจทก์มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพเดือนละ 2,644.44 บาท หากโจทก์ยังไม่ขอรับเงินบำนาญชราภาพให้แสดงความจำนงเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และส่งเงินสมทบต่อไปอีก 60 เดือน โจทก์จะมีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพเดือนละ 3,600 บาท เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2557 โจทก์แสดงความจำนงเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และส่งเงินสมทบต่อไปจนถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 รวม 60 เดือน แล้วลาออกจากความเป็นผู้ประกันตน และยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพต่อสำนักงานประกันสังคมจังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562 สำนักงานประกันสังคมจังหวัดนนทบุรีมีคำสั่งว่า โจทก์มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพตั้งแต่งวดเดือนมีนาคม 2562 เป็นต้นไป เดือนละ 1,320 บาท โจทก์ยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ คณะกรรมการอุทธรณ์วินิจฉัยว่า คำสั่งของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดนนทบุรีชอบด้วยบทบัญญัติมาตรา 77 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลาและอัตราการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ พ.ศ. 2550 ข้อ 2 จึงมีมติยกอุทธรณ์ตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์ที่ 255/2563 ฉบับลงวันที่ 16 มีนาคม 2563 แล้วศาลแรงงานภาค 1 วินิจฉัยว่า สิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพของโจทก์เกิดขึ้นทันทีตั้งแต่เดือนมกราคม 2557 ซึ่งเป็นเดือนถัดจากเดือนที่ความเป็นผู้ประกันตนของโจทก์ตามมาตรา 33 สิ้นสุดลง จึงต้องนำค่าจ้างเฉลี่ยหกสิบเดือนสุดท้ายของโจทก์ในขณะนั้นมาเป็นฐานในการคำนวณเพื่อจ่ายเงินบำนาญชราภาพให้แก่โจทก์ แม้ต่อมาโจทก์จะเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และส่งเงินสมทบต่อไปอีก 60 เดือน ก็เป็นเพียงการเพิ่มสิทธิได้รับการปรับอัตราเงินบำนาญชราภาพขึ้นอีกร้อยละหนึ่งจุดห้าต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบครบทุกสิบสองเดือนเท่านั้น โจทก์มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพเพิ่มขึ้นอีก 991.65 บาท รวมเงินบำนาญชราภาพเดิม 2,644.40 บาท จึงเป็นเงินบำนาญชราภาพเดือนละ 3,636.05 บาท นับแต่เดือนมีนาคม 2562 เป็นต้นไป คำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์ที่ 255/2563 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2563 เป็นการลดทอนสิทธิของโจทก์และไม่เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 77 ทวิ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ประกอบข้อ 2 แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ พ.ศ. 2550 จึงมีเหตุให้เพิกถอนคำวินิจฉัยดังกล่าว แต่เงินบำนาญชราภาพที่โจทก์ขอมาไม่ได้คำนวณอัตราที่โจทก์มีสิทธิได้ปรับเพิ่มขึ้นรวมไว้ด้วย ถือว่าโจทก์สละสิทธิในส่วนที่เพิ่มขึ้น จึงกำหนดให้ตามที่โจทก์ขอ ศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษวินิจฉัยว่า โจทก์มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2557 ซึ่งเป็นเดือนถัดจากเดือนที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 77 ทวิ วรรคหนึ่ง เงินบำนาญชราภาพที่จำเลยต้องจ่ายเป็นรายเดือนให้แก่โจทก์ขณะนั้นจึงเท่ากับร้อยละสิบของจำนวนเงิน 13,222 บาท ซึ่งเป็นค่าจ้างเฉลี่ยหกสิบเดือนสุดท้ายของโจทก์ก่อนความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 สิ้นสุดลง คิดเป็นเงิน 2,644.40 บาท การที่โจทก์ยังไม่ขอรับเงินในทันทีโดยโจทก์แสดงความจำนงเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 อีกนั้น มิได้ทำให้โจทก์เสียสิทธิที่มีอยู่ การที่โจทก์ไปติดต่อขอรับเงินบำนาญชราภาพแล้ว แต่ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ให้ส่งเงินสมทบต่อไปก่อน จึงไม่ได้ยื่นคำขอรับเงินบำนาญชราภาพประจำเดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์ 2557 ภายใน 2 ปี นับแต่วันที่สิทธิ ถือได้ว่ามีเหตุผลและความจำเป็นเพียงพอตามมาตรา 56 วรรคสอง จำเลยจึงต้องจ่ายเงินบำนาญชราภาพประจำเดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์ 2557 เดือนละ 2,644.40 บาท ให้แก่โจทก์ แต่จำเลยไม่ต้องจ่ายเงินบำนาญชราภาพในระหว่างเดือนมีนาคม 2557 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2562 ที่โจทก์กลับเข้าเป็นผู้ประกันตน เมื่อความเป็นผู้ประกันตนของโจทก์สิ้นสุดลงอีกครั้งในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 โดยในช่วงระยะเวลาที่โจทก์กลับเข้าเป็นผู้ประกันตนในครั้งหลัง โจทก์จ่ายเงินสมทบแล้ว 60 เดือน จำเลยจึงต้องจ่ายเงินบำนาญชราภาพให้แก่โจทก์ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2562 เดือนละ 2,644.40 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเดิมที่โจทก์มีสิทธิได้รับก่อนกลับเข้าเป็นผู้ประกันตน และจ่ายเพิ่มอีกร้อยละ 7.5 ของจำนวนเงิน 13,222 บาท ซึ่งเป็นค่าจ้างที่ใช้ในการคำนวณเงินบำนาญชราภาพเดิม คิดเป็นเงิน 991.65 บาท รวมเงินบำนาญชราภาพที่จำเลยต้องจ่ายให้แก่โจทก์ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2562 เป็นต้นไปเดือนละ 3,636.05 บาท คำสั่งของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดนนทบุรีและคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์ที่ 255/2563 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2563 จึงไม่ชอบ กรณีมีเหตุให้เพิกถอนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์ดังกล่าว และเพื่อความเป็นธรรม โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 จึงกำหนดให้จำเลยจ่ายเงินบำนาญชราภาพให้แก่โจทก์ตามสิทธิ

คดีมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยว่ามีเหตุเพิกถอนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์ที่ 255/2563 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2563 หรือไม่ เห็นว่า พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 เป็นกฎหมายที่มุ่งสร้างหลักประกันให้แก่ลูกจ้างและบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ประกันตน โดยจัดตั้งกองทุนประกันสังคมขึ้นเพื่อให้การสงเคราะห์แก่ลูกจ้างและบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ประกันตนให้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ หรือกรณีตาย อันมิใช่เนื่องจากการทำงาน กรณีคลอดบุตร กรณีสงเคราะห์บุตร กรณีชราภาพ และกรณีว่างงาน (ยกเว้น ผู้ประกันตนตามมาตรา 39) ตามมาตรา 54 วรรคหนึ่ง สำหรับผู้ประกันตนจะมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพตามมาตรา 54 วรรคหนึ่ง (6) หรือไม่นั้น มาตรา 76 บัญญัติว่า "ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพต่อเมื่อผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน ไม่ว่าจะระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบเดือนจะติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม" และสำหรับกรณีผู้ประกันตนจะมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพตั้งแต่เมื่อใดนั้น มาตรา 77 ทวิ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในกรณีที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน ให้มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพตั้งแต่วันที่ออกจากเดือนที่อายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ เว้นแต่เมื่อมีอายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์และความเป็นผู้ประกันตนยังไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา 38 หรือมาตรา 41 ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับตั้งแต่วันที่ออกจากเดือนที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง" จึงเห็นได้ว่า ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพต่อเมื่อผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน ไม่ว่าจะระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบเดือนจะติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม มีอายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ และต้องสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน เมื่อคดีนี้ศาลแรงงานภาค 1 พังข้อเท็จจริงว่า โจทก์มีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 20 กันยายน 2551 จ่ายเงินสมทบเพื่อประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพมาจนถึงวันสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2556 รวม 181 เดือน ติดต่อกัน และโจทก์สิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2556 อันเป็นเหตุให้ความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 สิ้นสุดลงตามมาตรา 38 (2) โจทก์จึงมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพตั้งแต่วันที่ 21 ธันวาคม 2557 อันเป็นเดือนถัดจากเดือนที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงตามมาตรา 76 และมาตรา 77 ทวิ วรรคหนึ่ง ส่วนโจทก์จะมีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพเพียงใด นั้น มาตรา 77 วรรคสอง บัญญัติว่า "หลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง" ซึ่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ พ.ศ. 2550 ข้อ 2 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า "การจ่ายเงินบำนาญชราภาพให้จ่ายเป็นรายเดือนในอัตราร้อยละยี่สิบของค่าจ้างเฉลี่ยหกสิบเดือนสุดท้ายที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบก่อนความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง" และวรรคสอง กำหนดว่า "ในกรณีที่ผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบเกินหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน ให้ปรับเพิ่มอัตราเงินบำนาญชราภาพตามวรรคหนึ่งขึ้นไปอีกในอัตราร้อยละหนึ่งจุดห้าต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบครบทุกสิบสองเดือน" เมื่อศาลแรงงานภาค 1 พังข้อเท็จจริงว่า ค่าจ้างเฉลี่ยหกสิบเดือนสุดท้ายของโจทก์ก่อนความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 สิ้นสุดลง คือ เดือนละ 13,222 บาท โจทก์จึงมีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพเป็นรายเดือนในอัตราร้อยละยี่สิบของจำนวนเงิน 13,222 บาท คิดเป็นเงิน 2,644.40 บาท อย่างไรก็ตาม การที่โจทก์จะมีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพตามอัตราดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากโจทก์ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนแสดงความประสงค์ขอรับประโยชน์ทดแทนนั้นตามสิทธิของโจทก์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 56 โดยเห็นว่า มาตรา 56 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ผู้ประกันตนหรือบุคคลอื่นใดเห็นว่าตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนตามมาตรา 54 และประสงค์จะขอรับประโยชน์ทดแทนนั้น ให้ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนต่อสำนักงานตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนด ภายในสองปีนับแต่วันที่สิทธิ ..." และวรรคสอง บัญญัติว่า "ในกรณียื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนเกินระยะเวลาที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง ผู้ยื่นคำขอต้องแสดงผลและความจำเป็นที่ไม่อาจยื่นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวต่อเลขาธิการ หากเลขาธิการเห็นว่ามิใช่เหตุผลและความจำเป็นเพียงพอให้รับคำขอนั้นไว้พิจารณา" คดีนี้แม้โจทก์ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนเกินระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 56 วรรคหนึ่ง และไม่ได้แสดงผลและความจำเป็นที่ไม่อาจยื่นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวต่อเลขาธิการสำนักงานประกันสังคมตามมาตรา 56 วรรคสอง แต่เมื่อพิจารณาพฤติการณ์ของโจทก์ที่ไปติดต่อขอรับเงินบำนาญชราภาพแล้ว แต่ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ให้ส่งเงินสมทบต่อไปก่อน โจทก์จึงไม่ได้ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนในกรณีเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ทั้งที่ตนมีสิทธิได้รับแล้ว แต่แสดงความจำนงกลับเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2557 ภายหลังโจทก์มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ประมาณ 2 เดือน แล้วส่งเงินสมทบในกรณีเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ต่อไปจนถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 รวม 60 เดือน จึงลาออกจากความเป็นผู้ประกันตน และยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ

ต่อสำนักงานประกันสังคมจังหวัดนนทบุรี เป็นพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าโจทก์ประสงค์ที่จะได้รับเงินบำนาญชราภาพในกรณีเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และประสงค์จะเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ต่อไปเพื่อให้ได้รับเงินบำนาญชราภาพเพิ่มอีกร้อยละหนึ่งจุดห้าต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบครบทุกสิบสองเดือนตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ พ.ศ. 2550 ข้อ 3 วรรคหนึ่ง ซึ่งนับว่ามีเหตุผลและความจำเป็นที่ทำให้โจทก์ไม่ได้ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนภายในกำหนดเวลาและเงื่อนไขตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง และไม่ได้ยื่นคำขอเพื่อแสดงเหตุผลและความจำเป็นต่อเลขาธิการสำนักงานประกันสังคมตามมาตรา 56 วรรคสอง เมื่อโจทก์ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562 ต่อสำนักงานประกันสังคมจังหวัดนนทบุรี แล้ว จึงต้องถือว่าโจทก์ได้ยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพอันเนื่องมาจากความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 สิ้นสุดลง จำเลยจึงต้องจ่ายเงินบำนาญชราภาพให้แก่โจทก์ตั้งแต่เดือนมกราคม 2557 ซึ่งเป็นเดือนถัดจากเดือนที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงตามมาตรา 77 ทวิ วรรคหนึ่ง ในอัตราเดือนละ 2,644.40 บาท เป็นต้นไป ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่โจทก์มีสิทธิได้รับโดยคำนวณจากค่าจ้างเฉลี่ยหกสิบเดือนสุดท้ายของโจทก์ก่อนความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 สิ้นสุดลง แต่เมื่อได้ทราบว่าในเดือนมีนาคม 2557 โจทก์กลับเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ย่อมเป็นเหตุให้สิ้นสุดเงื่อนไขการได้รับเงินบำนาญชราภาพที่จะได้รับต่อไป จำเลยจึงต้องงดการจ่ายเงินบำนาญชราภาพให้แก่โจทก์ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2557 เป็นต้นไปถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 อันเป็นวันที่โจทก์ลาออกจากความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และทำให้ความเป็นผู้ประกันตนของโจทก์สิ้นสุดลงอีกครั้งตามมาตรา 77 ทริ วรรคหนึ่ง ข้อเท็จจริงยุดีว่าโจทก์ส่งเงินสมทบในกรณีเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2557 จนถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 รวมเป็นเวลา 60 เดือน จำเลยจึงต้องจ่ายเงินเพิ่มอีกร้อยละหนึ่งจุดห้าของค่าจ้างที่ใช้ในการคำนวณเงินบำนาญชราภาพเดิมก่อนกลับเข้าเป็นผู้ประกันตนต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบครบทุกสิบสองเดือนในช่วงระยะเวลาที่กลับเข้าเป็นผู้ประกันตนในครั้งหลัง ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ พ.ศ. 2550 ข้อ 3 วรรคหนึ่ง คิดเป็นเงินเพิ่มเติมเดือนละ 991.65 บาท รวมเป็นเงินบำนาญชราภาพที่จำเลยต้องจ่ายให้แก่โจทก์ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2562 เป็นต้นไป เดือนละ 3,636.05 บาท ทั้งนี้ แม้ตามคำขอท้ายคำฟ้องของโจทก์จะระบุว่าขอรับเงินบำนาญชราภาพตั้งแต่เดือนมกราคม 2557 ในอัตราเดือนละ 2,644.50 บาท เพียงเท่านั้นก็ตาม แต่ศาลฎีกาเห็นสมควรเพื่อความเป็นธรรม โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 จึงกำหนดให้โจทก์ได้รับเงินบำนาญชราภาพตามสิทธิที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว คำสั่งของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดนนทบุรีและคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์ที่ 255/2563 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2563 จึงไม่ชอบ กรณีมีเหตุให้เพิกถอนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์ดังกล่าว ส่วนที่จำเลยฎีกาอ้างว่า หากการที่โจทก์ส่งเงินสมทบต่อเป็นเพียงการเพิ่มสิทธิได้รับการปรับอัตราเงินบำนาญชราภาพเท่านั้น เมื่อโจทก์มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพตั้งแต่เดือนมกราคม 2557 ซึ่งเป็นเดือนถัดจากเดือนที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงตามมาตรา 77 ทวิ วรรคหนึ่ง แต่ยังมีได้ยื่นคำขอและต่อมากลับเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และได้อัตราค่าจ้างสูงกว่าค่าจ้างเดิม จะทำให้โจทก์ได้รับเงินบำนาญชราภาพน้อยกว่าที่ควรได้รับจริงอันเป็นการเสียสิทธิที่พึงได้รับตามกฎหมาย นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงที่จำเลยหยิบยกขึ้นอ้างเพื่อเปรียบเทียบแตกต่างจากข้อเท็จจริงคดีนี้ กรณีที่มีข้อเท็จจริงแตกต่างกัน ผลของคดีย่อมแตกต่างกันไปได้ สำหรับที่จำเลยฎีกาอ้างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3616/2564 มา นั้น ก็มีข้อเท็จจริงแตกต่างจากคดีนี้ จึงไม่อาจนำมาปรับใช้วินิจฉัยคดีนี้ได้ ที่ศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษพิพากษามา นั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น

พิพากษายืน

(จักษ์ชัย เยพิทักษ์-จำแลง กุลเจริญ-วาสนา หงส์เจริญ)

ศาลแรงงานภาค 1 - นายชัยเทพ จันทนจุลกะ
ศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ - นายสัตย์ชัย ลิ้มไพบูลย์

แหล่งที่มา

กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

แผนก

หมายเลขคดีแดงศาลชั้นต้น

หมายเหตุ